

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio iuris et iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

Stanovisko Ústavu práva a právní vědy

JŠ/upav/2007/08

Právní nálezn ve věci

K otázce právní povahy a zrušení soudcovského zástavního práva

I. Úvod

Cílem předkládané eseje je podat stručné pojednání o způsobu zániku soudcovského zástavního práva, které bylo k návrhu oprávněného zřízeno jako specifický způsob výkonu rozhodnutí. V ohnisku stanoviska je otázka, jaká právní skutečnost způsobuje autoritativně zánik soudcovského zástavního práva, zejména ve vztahu, zda může být takovou právní skutečností vzdání se zástavního práva učiněné oprávněným ve formě notářského zápisu, či nikoliv, a dále pak otázka, zda soudcovské zástavní právo zaniká prodejem zástavy v dražbě během probíhajícího konkursu.

K tomu Ústav stručně uvádí následující.

II.

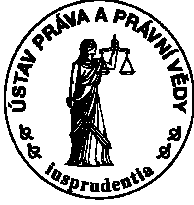
Pokud došlo v konkrétním případě prostřednictvím statutárního orgánu (primátora) ke vzdání se zástavních práv (zástavního práva), taková skutečnost nic nemění na tom, že takové vzdání se bylo učiněno neplatně, v rozporu s ust. § 39 ObčZ.

Soudcovského zástavního práva se právem aprobovaným způsobem vzdát nelze. Lze je rušit toliko rozhodnutím orgánu, který je zřídil, kterým je v posuzovaném případě soud. Toliko v gesci soudu je zrušení soudcovského zástavního práva, přičemž soud tak učiní po provedení řízení na návrh zástavního věřitele, které zástavní právo svědčí, takový návrh učiněn nebyl a nebylo tedy ani vydáno rozhodnutí soudu o zrušení soudcovského zástavního práva, které svědčí navrhovateli.

Soudcovské zástavní právo zřízené rozsudkem soudu ve prospěch oprávněného může platně (se zákonem souladně) zrušit jedině soud, který jej vydal). Pokud tedy (*a contrario* k výše řečenému nebylo soudcovské zástavní práva zrušeno rozhodnutím soud, nadále trvá.

III.

K vymožení pohledávky zajištěné zástavním právem lze doporučit buď podání návrhu na exekuci zástavy (soudní prodej zástavy), přičemž této lze realizovat podle vůle navrhovatele (oprávněného) buď (i) v *exekuci* nebo (ii) v *nalézacím řízení* prostřednictvím institutu soudního prodeje zástavy dle § 200y o.s.č.

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio iuris et iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

Soudní prodej zástavy lze nařídit, pokud je pohledávka navrhovatele jako zástavního věřitele po splatnosti a věřiteli disponujícímu zástavním právem se tak zjednáva možnost dosáhnout uspokojení zajišťované pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy.

Předpokladem tohoto postupu je dále skutečnost, že dlužník svůj závazek řádně a včas nesplnil. Tento předpoklad je v tomto případě splněn. Předpokladem pro nařízení soudního prodeje zástavy je ze zákona prokázání ze strany zástavního věřitele

- (i) existence zajištěné pohledávky,
- (ii) zástavního práva k věci, která by měla být zpeněžena, a
- (iii) osoby, která je zástavním dlužníkem.

Ad a/ Věřitel musí alespoň osvědčit existenci pohledávky zajištěné soudcovským zástavním právem.

Ad b/ Věřitel musí prokázat existenci soudcovského zástavního práva k věci, která by měla být zpeněžena.

Ad c/ Věřitel musí označit osobu, která je zástavním dlužníkem, a kterou je v praxi buď osoba identická s dlužníkem, nebo osoba, která dlužníkem není, ale je vlastníkem nemovitostí vedených v katastru nemovitostí.

Co se týče případné námitky, že soudcovské zástavní právo zaniklo výmazem z katastru nemovitostí a tedy dále neexistuje, která by mohla být za řízení protistranou vznášena, pak Ústav dále doplňuje následující.

Jednostranný právní úkon (vzdání se zástavního práva), který byl učiněn toliko vůči příslušnému katastru nemovitostí, nemohl způsobit právní následek spočívající ve zrušení pravomocného a vykonatelného soudního rozhodnutí.

Je nesporné, že pokud bylo soudcovské zástavní právo pochybením na straně katastru nemovitostí vymazáno z evidence, není v evidenci katastru nemovitostí zapsáno, avšak stále trvá v podobě pravomocného a vykonatelného usnesení o zřízení soudcovského zástavního práva.

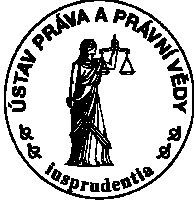
Soudcovské zástavní právo totiž *de lege lata* zaniká jen tehdy, byl-li výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva pravomocně zastaven [§ 338e odst. 2 o.s.ř.]¹.

Teprve na základě tohoto soudního rozhodnutí (tzn. usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva), resp. s jeho právní mocí lze (konstitutivně) skutečně způsobit zánik soudcovského zástavního práva, a to (deklaratorním) výmazem z příslušné evidence katastrálního úřadu. Ostatně ustanovení § 338e odst. 3 o.s.ř. normuje, že usnesení o zastavení nebo o částečném zastavení výkonu rozhodnutí soud zašle po právní moci příslušnému katastrálnímu úřadu (oznamovací povinnost soudu).

Pokud se tedy oprávněný notářským zápisem jednostranně vzdal dotčeného soudcovského zástavního práva, pak měl následovat návrh příslušnému soudu na zastavení výkonu rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o.s.ř., podle kterého bude výkon rozhodnutí zastaven. Jedině takovýto návrh by byl skutečným „zpětvzetím“ nebo „vzdáním se“ soudcovského zástavního práva.

Zároveň platí, že jednostranným autonomním projevem vůle (zde vzdáním se zástavního práva) nelze zrušit pravomocné a vykonatelné soudní rozhodnutí. To, jak již několikrát zdůrazněno, lze opět zrušit jen příslušným soudním rozhodnutím.

¹ Je pro pořádek doplňme, že v případě, kdy byl pravomocně zastaven jen částečně, platí, že byl od počátku nařízen pro pohledávku jen v takové výši, kolik činí po zastavení výkonu rozhodnutí.

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio iuris et iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

IV.

V rozhodné době sice, dle § 151g zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v tehdy platném a účinném znění, platilo, že zástavní právo mj. zanikne, vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva s tím, že se tak musí stát formou notářského zápisu. Avšak takovýto zánik byl a stále je aplikovatelný toliko na smluvně zřízené zástavní právo, nikoliv na zástavní právo vzniklé autoritativním (konstitutivním) rozhodnutím soudu.

Pokud tedy oprávněný projevil vůli vzdát se zástavního práva a učinil tak formou notářského zápisu, měl se tento notářský zápis stát přílohou (právním důvodem) návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Pokud se přílohou nestal, neboť ze strany oprávněného nebyl vůbec podán návrh na zastavení výkonu rozhodnutí, soudcovské zástavní právo trvá dál.

Obdobný závěr lze nepochybně dovodit i z recentní judikatury, která uvádí, že: „K zápisu soudcovského zástavního práva podle usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí dojde záznamem na podkladě tohoto usnesení ... Tomu v případě vzniku věcného práva k nemovitostem rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu odpovídá ohlašovací povinnost těchto orgánů ... soudcovské zástavní právo zaniká, bylo-li řízení, ze kterého vzešlo, pravomocným usnesením zastaveno. Rozhodnutí procesněprávní povahy tak vyvolává hmotněprávní účinky. Katastrální úřad, jakmile mu osud zašle vyhotovení takového usnesení s doložkou právní moci, provede v příslušném listu vlastnictví záznamem výmaz uvedeného zástavního práva ... promlčením zajištěné pohledávky zástavní právo nezaniká“².

„Uvádí-li se v ustanovení § 338 odst. 1 druhá věta OSŘ, že zřízení tohoto práva musí být zapsáno do evidence nemovitostí (v současné době již do katastru nemovitostí) podle zvláštních předpisů, nelze z toho dovozovat, že sám zápis by mohl mít konstitutivní účinky. Protože právní skutečností vzniku zástavního práva je rozhodnutí soudu, lze dosáhnout uvedeného požadavku provedením záznamu do katastru nemovitostí s deklaratorními účinky“³. „... promlčením zajištěné pohledávky zástavní právo nezaniká. Z toho plyne, že lze dosáhnout uspokojení promlčené pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy“⁴.

V.

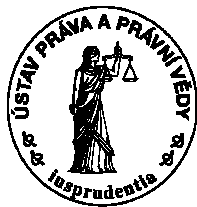
Co se týče otázky kladené Ústavu, zda je lze „soudcovské zástavního právo“ podřadit pod pojem „zástavní právo“, právně konformní odpověď je taková, že nikoliv, neboť podle teorie množiny a podmnožiny není soudcovské zástavního právo druhem zástavního práva. Soudcovské zástavního právo je totiž výkonem rozhodnutí a institutem ryze civilního práva, zatímco zástavní právo je smlouvou a institutem ryze práva hmotného.

Pokud tedy zástavní práva zřízená smluvně zanikla v důsledku prodeje zástavy v konkursu, nezaniklo tím soudcovské zástavní právo. Z díkce ust. § 28 odst. 5 KV plyne, že zpeněžením zástavy v dražbě prováděné během konkursu zanikají práva zástavní. To ale neznamená, že zaniká i soudcovské zástavní právo, které „objektivněprávně“ není „podmnožinou“ či druhem zástavního práva, ale samostatným způsobem výkonu rozhodnutí (srov. § 338b o.s.ř.).

² Winterová, A. a kol.: *Civilní právo procesní*. 2.aktualizované a přepracované vydání, Praha, Linde 2003, s. 557.

³ Knappová, M., Švětška, J. a kol.: *Občanské právo hmotné*. Svazek I., 3.aktualizované a doplněné vydání, Praha, ASPI 2002, s. 398.

⁴ Tamtéž, s. 408.

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio iuris et iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

VI. Závěr

Na základě výše uvedených slutečností lze konstatovat následující závěry:

I. Je nesporné, že pokud bylo soudcovské zástavní právo pochybením na straně katastru nemovitostí vymazáno z evidence, není v evidenci katastru nemovitostí zapsáno, avšak stále trvá v podobě pravomocného a vykonatelného usnesení o zřízení soudcovského zástavního práva.

II. Soudcovské zástavní právo totiž *de lege lata* zaniká jen tehdy, byl-li výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva pravomocně zastaven [§ 338e odst. 2 o.s.ř.].

III. Soudcovské zástavního právo není druhem zástavního práva. Soudcovské zástavního právo je totiž výkonem rozhodnutí a institutem ryze civilního práva, zatímco zástavní právo je smlouvou a institutem ryze práva hmotného.

V Praze dne 15. června 2007

JUDr. Josef Šípek, LL.A.

Autor je právníkem Ústavu práva a právní vědy